

Содор муз

Олександр Яременко

ФІЛАТЕЛІСТИЧНА ШЕВЧЕНКІАНА¹

Зарубіжні філателістичні випуски

Творчість Т. Шевченка із середини ХІХ ст. була відома в багатьох країнах Європи й надалі набувала все більшого розголосу й шанувальників. У поширенні знань про Шевченка та його творчість, у вшануванні пам'яті поета у всесвітньому масштабі у другій половині ХХ ст. важлива роль належить ЮНЕСКО (Організація об'єднаних націй з питань освіти, науки й культури). 50-річчя членства України в ЮНЕСКО відзначено маркою 2004 р. [див. 3 стор. обкл.].

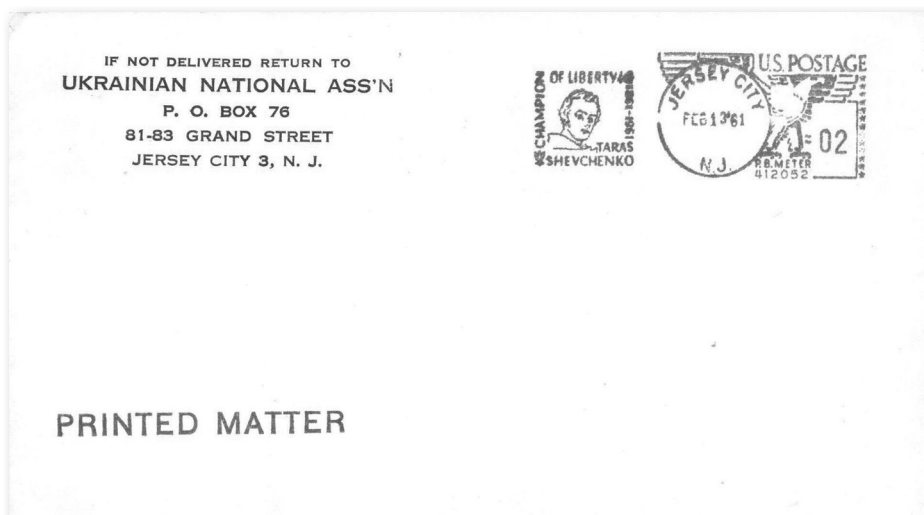
Президія Всесвітньої ради миру на пропозицію національних комітетів захисту миру на засіданні 23-24 листопада 1960 р. в Бухаресті ухвалила рішення про відзначення 1961 р. сторіччя з дня смерті Т. Шевченка. Особливо широко святкували Шевченківські дні в соціалістичних країнах. Народна Республіка Болгарія видала марку, присвячену Т. Шевченкові [див. 3 стор. обкл.], на якій зображено портрет поета (за картиною І. Рєпіна) і зазначено роки "1861 – 1961". На полях аркуша з марками надруковані вихідні дані й напис: "100 години от рождението на Тарас Шевченко. 1861 – 1961 год". На жаль, не обійшлося тут без прикрого непорозуміння.

Піонерами у філателістичній справі вшанування пам'яті Т. Шевченка можна вважати Канаду і США. Завдяки зусиллям української діаспори в Торонто (Канада) 17 листопада 1960 р. було введено в ужиток пам'ятковий поштовий штемпель, що становить собою відбиток штемпеля франкірувальної машини, на якому праворуч розміщено поштові атрибути, а ліворуч – графічне зображення автопортрета поета 1840 р., дати "1861 – 1961" і текст "Тарас Шевченко Taras Shevchenko" [див. 3 стор. обкл.].

За ініціативи української діаспори в США в місті Джерсі 13 лютого 1961 р. діяв спеціальний поштовий штемпель, присвячений Т. Шевченкові, на якому графічно відтворено автопортрет митця 1840 р. і подано текст англійською мовою: "Чемпіон свободи Тарас Шевченко". На фірмовому конверті адреса відправника із застереженням: "Якщо не доставлено адресату, повернути Українській Народній Асоціації".

В Буенос-Айресі (Аргентина) 5 грудня 1971 р. відкрито пам'ятник Т. Шевченкові, створений скульптором Л. Молодожанином, українцем за походженням. Пам'ятник зображений на марці 1977 р. [див. 3 стор. обкл., СіЧ, 2013, № 6]. Ця подія створила нові філателістичні можливості. З ініціативою видання пропам'ятної марки або печатки виступив український емігрант професор Станіславської гімназії М. Самоверський, власник філателістичного підприємства в Аргентині. На жаль, його звернення по поштовиків та

¹Продовження. Початок див.: СіЧ. – 2013. – № 2-12.

Міністерства внутрішніх справ Аргентини не мали успіху. Пошуки видавця продовжились в Уругваї та Парагваї. Урешті дирекція пошти Парагваю не без згоди правителя Парагваю генерала Стреснера дала згоду, але тільки на видання пропам'ятного блоку, запланованого на 1971 р. Відтак автори проекту М. Самоверський і художник В. Каплун мали обмаль часу на підготовку макета, адже готові малюнки мали бути передані до друкарні в Порто (Португалія), де друкувалися всі поштові видання Парагваю, тож спізнення означало втрату цілої справи. На поштовому блоці – підпис уругвайського митця А. Медіна, який у терміновому порядку завершив недокінчений проект. (Подобиці історії цього видання надруковано в журналі “Пошта і філателія України”, 2001, № 6). На поштовому блоці зображено фрагмент пам'ятника Шевченкові, відкритого нещодавно, автопортрет поета 1840 р. [див. 3 стор. обкл.]. Усього видано 4000 тис. нумерованих блоків і 1000 шт. нумерованих блоків з надруком “MUESTRA” (Взірець). Перший день випуску – 24 грудня 1971 р.

Широко відзначено у світі 175 річницю від дня народження Шевченка. Цій даті присвячені філателістичні випуски у США, Австрії та Чехословаччині.

З ініціативи Українського філателістичного клубу Чикаго (Іллінойс, США) видрукувано два сувенірні конверти (синього та коричневого кольорів) із

портретом Шевченка роботи І. Репіна. По овалу портрета українською та англійською мовами подано текст: “175-ліття народження найбільшого українського поета Тараса Шевченка. 1814 – 1988”. 6 жовтня в Чикаго діяв пам’ятковий штемпель, прикрашений автопортретом поета 1840 р. [див. 3 стор. обкл.].

Спілка українських філателістів Австрії (СУФА) видала “Святочний конверт” до 175 річниці від дня народження Т. Шевченка. Конверт прикрашає репродукція автопортрету, створеного не пізніше 4 грудня 1860 р. за фотографією А. Доньєра (1859), на якому митець зобразив себе в кожусі і смушевій шапці. Сучасники вважали цей автопортрет найвдалішим. На двомовному поштовому штемпелі, проект якого виконав художник Е. Штайнгаген, графічне зображення цього автопортрету, текст українською мовою: “175-річчя з дня народження Тараса Шевченка. СУФА – VBSV. 2.12.1989 1150 WIEN”, – а далі німецькою мовою: “Філателістична виставка до ювілею поета”.

Портрет Шевченка, створений І. Крамським, послужив основою для марки Чехословаччини, яку видано 1989 р. до 175-річчя від дня народження поета [див. 3 стор. обкл.]. На сувенірному конверті з відповідним надписом і штемпелем (Братислава, 9.03.1989) марка з портретом Шевченка розміщена поруч із маркою з портретом М. Мусоргського (до 150-річчя від дня народження).

З 2001 р. пошта України започаткувала нову серію – спільні випуски марок із зарубіжними країнами. Перший у цій серії був “Спільний українсько-грузинський випуск”. Серія становить собою зчіпку із двох марок. На одній – репінський портрет Шевченка, краєвид околиці українського села та рядки: “Борітеся – поборете / Вам бог помагає! / За Вас правда, за вас слава / І воля святая”. На другій марці – портрет А. Церетелі, краєвид грузинського поселення. Ці ж два пейзажі відображено на сувенірному конверті.

До 200-річчя від дня народження Т. Шевченка були б доречними спільні випуски з поштовиками Росії, Польщі, Литви й Казахстану – країнами, з якими нашого поета зв’язувала доля.

Отримано 30 жовтня 2013 р.

м. Київ